

ХАРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРЧУВАННЯ ТА ТОРГІВЛІ

НЕСТЕРЕНКО Оксана Олександрівна

УДК 657:658.7

**ОБЛІК ТА ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ТОВАРНИХ ОПЕРАЦІЙ У ПІДПРИЄМСТВАХ
РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ**

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

ХАРКІВ – 2011

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському державному університеті харчування та торгівлі Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Крутова Анжеліка Сергіївна,
Харківський державний університет харчування та торгівлі,
доцент кафедри бухгалтерського обліку та аудиту.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Рудницький Василь Степанович,
Львівська комерційна академія,
завідувач кафедри аудиту;

кандидат економічних наук, професор
Верига Юстина Андріївна,
ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»,
завідувач кафедри бухгалтерського
обліку і аудиту.

Захист відбудеться 29 червня о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 64.088.02 у Харківському державному університеті харчування та торгівлі за адресою: 61051, м. Харків, вул. Клочківська, 333, ауд. 45.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківського державного університету харчування та торгівлі за адресою: 61051, м. Харків, вул. Клочківська, 333.

Автореферат розісланий «27» травня 2011 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. Л. Савицька

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі розвитку роздрібної торгівлі відбуваються структурні зміни, що пов'язані з виникненням й активним просуванням на ринок нових торговельних форматів, які використовують прогресивні технології продажу, ефективний менеджмент, сучасні інформаційні та логістичні системи й надають покупцям широкий спектр супутніх послуг. Однак, сьогодні недостатньо розробленими залишаються проблеми теорії, методики й організації обліку та внутрішнього аудиту товарних операцій підприємств роздрібної торгівлі нових торговельних форматів, що, безумовно, позначається на якості інформаційного забезпечення управління. В останні роки намітилася тенденція посилення конкурентної боротьби в сфері роздрібної торгівлі, зменшення прибутку та зниження темпів розвитку роздрібного ринку. Означені процеси змушують керівників торговельних підприємств шукати резерви зниження фінансового навантаження та росту рентабельності торговельної діяльності. Одним із таких резервів є ефективне управління товарними запасами, яке базується на оперативному формуванні облікової інформації про товарні операції завдяки використанню новітніх технологій обробки інформаційних масивів.

Теоретичні та практичні аспекти розвитку методології й організації обліку та внутрішнього аудиту товарних операцій у підприємствах торгівлі висвітлені в працях вітчизняних науковців, зокрема: М.Т. Білухи, І.О. Бланка, Ф.Ф. Бутинця, Ю.А. Вериги, Г.М. Давидова, Б.М. Занька, М.Д. Корінська, Л.О. Лігоненко, А.А. Мазаракі, Є.В. Мниха, Л.В. Нападівської, В.П. Пантелеєва, О.А. Петрик, В.С. Рудницького, О.В. Сапоговської, О.В. Фоміної, Т.В. Футало, В.О. Шевчука, а також зарубіжних вчених: Г. Амстронга, В.Д. Андрєєва, Б. Вейтца, А. Голмена, Ф. Котлера, М. Леві, Р. Монтгомері, Я.В. Соколова, В.П. Суйца, Л.О. Сухаревої та інших. Аналізуючи науковий внесок вчених, слід зазначити, що науково-методична база бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту товарних операцій підприємств роздрібної торгівлі не в повній мірі задовольняє потреби управління. Крім того, вона не адаптована до підприємств сучасних торговельних форматів: гіпер- і супермаркетів; роздрібних торговельних мереж; магазинів дискаунтерів; спеціалізованих торговельних підприємств; торговельних комплексів. Вищенаведене обумовило вибір теми дисертаційного дослідження, його предмет, об'єкт, мету та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри бухгалтерського обліку та аудиту Харківського державного університету харчування та торгівлі за темами: «Розробка рекомендацій з організації та обліку торговельних операцій в умовах електронної комерції» (номер державної реєстрації 0108U011115), зокрема, автором запропоновано шляхи удосконалення методики обліку товарних операцій на АТ «Укрпромобладнання»; «Удосконалення обліку та аудиту товарних операцій на підприємствах торгівлі» (номер державної реєстрації 0110U008130), особистий внесок автора полягає в розробці рекомендацій з побудови інформаційної системи бухгалтерського обліку на підприємстві торгівлі ТОВ «Жизнь-97»; «Організаційно-методичні аспекти удосконалення обліку та контролю в акціонерних товариствах» (номер державної реєстрації 0108U009988), а саме: заключного етапу «Удосконалення методики і організації обліку та контролю акціонерних товариств», в частині дослідження товарних операцій.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних положень та розробка методичного інструментарію формування інформаційних ресурсів обліку та внутрішнього аудиту товарних операцій для управління підприємствами роздрібної торгівлі.

Реалізація поставленої мети дослідження зумовила визначення та вирішення наступних логічно пов'язаних завдань:

- уточнити економічну сутність та розробити класифікацію товарних операцій;
- дослідити динаміку та структурні зміни показників розвитку роздрібної торговельної мережі України та Харківського регіону;

- удосконалити процес моделювання методичних та організаційно-технічних параметрів облікової політики підприємств роздрібно́ї торгівлі в середовищі інформаційних технологій;

- запропонувати напрями удосконалення методичних та організаційних засад побудови та функціонування інформаційної системи бухгалтерського обліку як засобу реалізації ефективних управлінських рішень;

- розробити рекомендації з організації електронного документування товарних операцій в інформаційній системі бухгалтерського обліку;

- розробити науково-обґрунтовану класифікацію знижок та систему розрахунку й відображення знижок в системі бухгалтерського обліку підприємств роздрібно́ї торгівлі сучасних форматів;

- обґрунтувати необхідність створення відділу внутрішнього аудиту у підприємствах роздрібно́ї торгівлі сучасних форматів, визначити мету, завдання та розробити програму аудиту товарних операцій;

- розробити пропозиції щодо удосконалення процедури інвентаризації товарних запасів з використанням інформаційних технологій;

- запропонувати організаційно-економічний механізм реалізації комплексу аналітичних методів підвищення ефективності управління товарними запасами підприємств роздрібно́ї торгівлі.

Об'єктом дослідження є процес формування інформаційних ресурсів обліку та внутрішнього аудиту товарних операцій для управління підприємствами роздрібно́ї торгівлі.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні підходи до формування обліково-аналітичної інформації про товарні операції в обліку та внутрішньому аудиті підприємств роздрібно́ї торгівлі.

Методи дослідження. В основу дисертаційного дослідження покладено діалектичний метод із системно-структурним підходом до вивчення практики обліку й аудиту товарних операцій та отриманих в результаті висновків. В якості методологічного інструментарію застосовувалися такі загальнонаукові методи дослідження як: спостереження, формалізація, аналіз та синтез (при дослідженні поточного стану торгівлі в Україні та Харківському регіоні й виявленні основних тенденцій розвитку цієї галузі в майбутньому); системний аналіз та моделювання (при побудові інформаційної системи та облікової політики підприємства роздрібно́ї торгівлі); теоретичного узагальнення та порівняння (при дослідженні формування дефініцій «інформаційна система», «знижка», «внутрішній аудит»); економіко-математичні (при розрахунку системи знижок); узагальнення та конкретизації (при визначенні мети, завдань, програми та тестів для розробки стандартів внутрішнього аудиту товарних операцій); абстрагування й конкретизація, АВС та XYZ аналіз (для дослідження ефективності асортиментної політики). Обробка економічної інформації проводилася із застосуванням сучасних комп'ютерних технологій, зокрема, з використанням табличного процесору MS Excel, бухгалтерської системи Расіолі, системи автоматизації торгівлі «Спрут».

Інформаційною базою дослідження є: наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених; матеріали науково-практичних конференцій; аналітичні дослідження; публікації з досліджуваної проблематики в наукових та періодичних виданнях; дані Державного комітету статистики України і Головного управління статистики в Харківській області про результати діяльності підприємств роздрібно́ї торгівлі за 1998-2009 рр.; законодавчі та нормативні акти органів державного управління, які регулюють торговельну діяльність; статистична та фінансова звітність підприємств роздрібно́ї торгівлі Харківського регіону; Інтернет-ресурси, а також результати власних спостережень та логічних викладів дисертанта.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з формуванням обліково-аналітичної інформації та внутрішнім аудитом товарних операцій у підприємствах роздрібно́ї торгівлі, та розробці рекомендацій для удосконалення методики обліку та внутрішнього аудиту для практичного застосування підприємствами роздрібно́ї торгівлі.

На захист виносяться наступні положення і результати дослідження, що містять елементи наукової новизни:

Вперше:

розроблено модель інформаційної системи бухгалтерського обліку торговельного підприємства, елементами якої є комплексний модуль формування облікової політики в комп'ютерному середовищі та підсистема електронного документообігу, що підвищує якість інформаційних ресурсів та координацію інформаційних потоків в системі.

Удосконалено:

класифікацію заходів щодо стимулювання збуту за ознаками: суб'єкт діяльності, обсяг покупок, категорія покупців, характер та спосіб оплати, форма та період надання, термін дії, яка враховує особливості відображення їх в обліку та, на відміну від існуючих, дозволяє отримувати інформацію про кількість та вартість покупок зі знижками і вести персоніфікований облік покупців за допомогою документу «Відомість про реалізацію товарів зі знижками»;

організаційні аспекти взаємозв'язку підсистеми внутрішнього аудиту з іншими блоками інформаційної системи бухгалтерського обліку підприємств роздрібної торгівлі, що дозволяє враховувати аудиторський ризик, пов'язаний з використанням інформаційних технологій, у плані та програмі перевірки товарних операцій відділом внутрішнього аудиту;

методичні підходи до оцінки ефективності управління товарними запасами в системі внутрішнього аудиту, які базуються на використанні методів ABC та XYZ аналізу товарного асортименту, а також інтегрованого ABC/XYZ аналізу в середині товарних груп, що дає змогу оптимізувати асортиментну політику підприємств роздрібної торгівлі за критеріями валового прибутку та обсягом товарообігу.

Набуло подальшого розвитку:

класифікація товарних операцій (за видами торговельної діяльності, товарів, обліку; етапами товароруку; періодичністю виникнення; доцільністю витрат), яка покладена в основу розробки методичних підходів щодо обліку та внутрішнього аудиту товарних операцій, що дозволяє уникнути переключування обліково-інформаційних ресурсів і підвищити ефективність управління процесом товароруку;

процес документообігу підприємств роздрібної торгівлі на основі координації елементів системи управління, що сприяє підвищенню оперативності та достовірності інформації про стан і рух активів та зобов'язань в інформаційній системі бухгалтерського обліку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці рекомендацій і пропозицій, спрямованих на подальший розвиток теоретико-методичних положень обліку та внутрішнього аудиту товарних операцій з метою підвищення ефективності управління товарними операціями підприємств роздрібної торгівлі. Положення та висновки, що наведені автором в дисертації дозволять удосконалити методику проведення внутрішнього аудиту товарних операцій та підвищити якість аудиту при зниженні витрат на його проведення.

Результати дослідження та пропозиції дисертанта впроваджено в практичну діяльність підприємств роздрібної торгівлі. Зокрема, запропоновано та впроваджено: послідовність етапів моделювання облікової політики (ТОВ «Сенс Консалтинг», в процесі розробки відповідного модуля «Облікова політика» бухгалтерської системи Pasioli, довідка №23 від 04.12.2009 р.); модель обліку різних видів знижок (ТОВ «Гефест», довідка №174 від 07.12.2009 р.); послідовність етапів інвентаризації з використанням систем радіочастотної ідентифікації (ТОВ «Коньячний дім «Зоряний», довідка №32 від 11.01.2011 р.); методику інтегрованого ABC/XYZ аналізу та пропозиції здобувача щодо впровадження системи електронного документообігу (ТОВ «Восторг» довідка №38 від 03.02.2011 р.).

Окрім положення дисертаційної роботи використано в навчальному процесі Харківського державного університету харчування та торгівлі (дисципліни: «Організація обліку»; «Інформаційні системи і технології бухгалтерського обліку»; «Облік в

підприємствах торгівлі і харчування»; «Організація і методика аудиту») – (акт впровадження від 11.02.2011 р.).

Особистий внесок здобувача. Викладені в дисертаційній роботі обґрунтування, рекомендації, висновки та пропозиції щодо удосконалення обліку та внутрішнього аудиту товарних операцій у підприємствах роздрібно́ї торгівлі розроблено автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві в дисертації використані лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача. Особистий внесок здобувача у працях, що написані у співавторстві, відзначено у списку опублікованих праць.

Апробація результатів дисертації. Основні положення та результати дослідження пройшли апробацію та дістали схвалення наукової спільноти на науково-практичних конференціях: «Розвиток фінансових відносин в умовах трансформаційних процесів: український вимір» (м. Харків, 16 жовтня 2008 р.); «Стан і перспективи соціально-економічного розвитку суспільства ХХІ століття очима молоді» (м. Харків, 16 квітня 2009 р.); «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація» (м. Київ, 27 березня 2009 р.); «Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення корпоративного управління: міжнародний досвід та вітчизняна практика» (м. Харків 9-11 квітня 2009 р.); «Strategy of Quality in Industry and Education» (6-13 червня, 2009 р., Варна-Болгарія); «Теория и практика экономики и предпринимательства» (г. Алушта, 4-6 мая 2009 г.); «Проблеми і перспективи розвитку національної економіки в умовах євроінтеграції та світової фінансово-економічної кризи» (м. Чернівці, 22-23 жовтня 2009 р.); «Інформаційні технології у змісті освіти та практичній діяльності фахівців з обліку і аудиту: проблеми методології та організації» (м. Київ, 18 лютого 2010 р.); «Соціально-економічний розвиток національної економіки в контексті європейської інтеграції та глобальної фінансової кризи» (м. Харків, 12 листопада 2009 р.); «Роль і місце бухгалтерського обліку, контролю й аналізу в розвитку економічної науки та практики» (м. Київ, 14 травня 2010 р.); «Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством», (м. Луцьк, 29-30 червня 2010 р.); «Актуальні проблеми розвитку обліку, контролю та аналізу в умовах глобальних економічних змін», (м. Полтава 7-8 жовтня 2010 р.); «Облік, аудит, фінанси: сучасні проблеми теорії, практики та підготовки фахівців» (м. Харків, 28 -29 жовтня 2010 р.).

Публікації. Основні положення дослідження висвітлено автором у 23 опублікованих працях загальним обсягом 7,2 друк. арк., з яких особисто автору належить 5,8, у тому числі 10 у наукових фахових виданнях (5 друк. арк., особисто автора – 4,03) та 13 тез доповідей конференцій (2,2 друк. арк., особисто автора – 1,77).

Структура та обсяг дисертаційної роботи. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 175 сторінок. Дисертація містить 14 таблиць (13 сторінок), 42 рисунки (22 сторінки) та 20 додатків (82 сторінки). Список використаних джерел налічує 254 найменування на 25 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, основні завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення досягнутих результатів, їх апробацію.

У першому розділі «**Організаційно-методичні аспекти формування обліково-аналітичної інформації у роздрібній торгівлі**» розглянуто економічну сутність та зміст поняття «товарні операції». Досліджено основні тенденції розвитку роздрібно́ї торгівлі України та Харківського регіону й доведено, що ефективність функціонування підприємств роздрібно́ї торгівлі безпосередньо залежить від системи управління товарними операціями, які охоплюють найбільш значну й трудомістку частину обліково-контрольних робіт.

Виявлено, що вплив глобалізації на роздрібну торгівлю проявляється в укрупненні торговельного бізнесу, що підтверджується збільшенням середньої торговельної площі магазинів та просуванням на ринок нових торговельних форматів, які забезпечують максимальний асортимент товарів, високий рівень обслуговування, мають широкі можливості впливу на виробників і постачальників товарів. Даний сегмент залишатиметься найбільш перспективною формою організації торговельної діяльності та вимагає напрацювання механізму формування обліково-інформаційних ресурсів управління.

Основою системи бухгалтерського обліку є облікова політика, яка формує основні параметри її функціонування й забезпечує ефективність облікового процесу. В роботі розроблено рекомендації з формування облікової політики та запропоновано послідовність етапів її моделювання в інформаційній системі бухгалтерського обліку, яка передбачає виконання мануальних та комп'ютеризованих процедур. Розроблені рекомендації реалізовано в комп'ютерному середовищі бухгалтерської системи Расіолі (рис. 1).

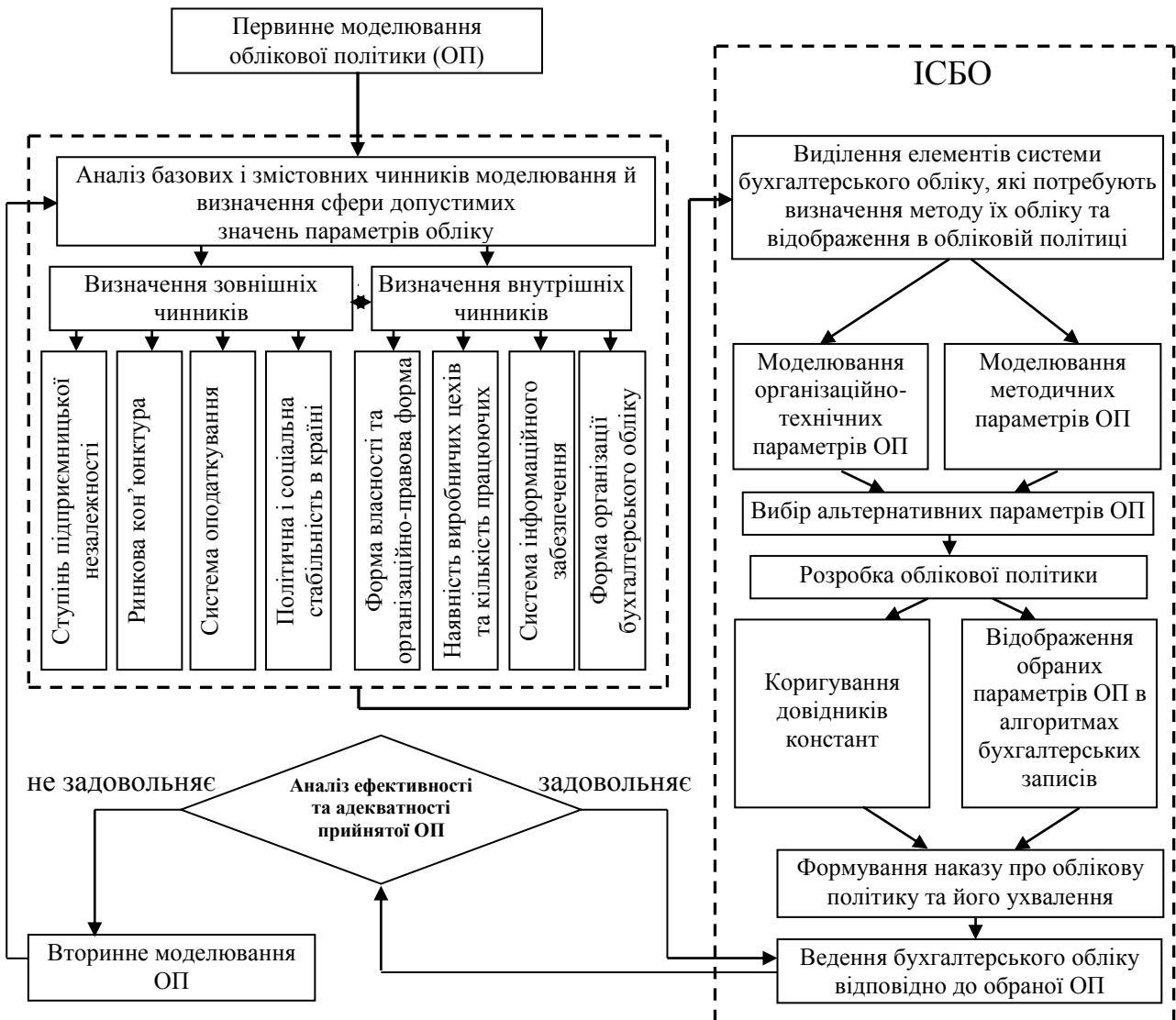

Рис. 1. Моделювання облікової політики

Використання розробленого модуля формування облікової політики, як бази для ведення автоматизованого бухгалтерського обліку, запобігає формалізованому підходу до цього процесу, робить облікову систему більш осмисленою та підвищує ефективність використання облікової інформації в процесі управління. Крім того, дозволяє значно скоротити сукупні витрати часу на приведення облікової системи у відповідність до

прийнятої облікової політики (оновлення довідників, коригування алгоритмів бухгалтерських записів тощо).

У другому розділі «**Інформаційні ресурси обліку товарних операцій**» проведено: системне дослідження формування інформаційної системи бухгалтерського обліку у підприємстві роздрібною торгівлі; розглянуто процес документування товарних операцій з використанням інформаційних технологій бухгалтерського обліку; досліджено вплив елементів збутової політики на методика обліку реалізації товарів; удосконалено класифікацію та відображення в обліку знижок.

В основу побудови інформаційної системи бухгалтерського обліку покладено метод моделювання, який дозволяє розкрити первинну структуру, що лежить в основі будь-якої облікової категорії (документа, рахунка, балансу). За умови такого підходу практика розглядається як частина теорії, що дозволяє розробити нові варіанти вирішення облікових задач, які збагачують та удосконалюють методологію бухгалтерського обліку.

Доведено, що моделювання інформаційної системи бухгалтерського обліку у підприємстві торгівлі залежить від специфіки технологічного циклу, який складається з таких функцій, як: формування стратегії; закупка товарів та формування асортименту; зберігання товарів та організація внутрішнього переміщення; реклама та стимулювання збуту; управління кадрами, їх професійним та кар'єрним розвитком; управління інформаційними ресурсами та технологіями; управління фінансовими та матеріальними ресурсами. Побудова облікової моделі торговельного підприємства за допомогою поєднання системного та функціонального підходу передбачає виділення окремих блоків, які комплексно відображають всі господарські операції та об'єкти, що приймають у них участь.

На основі анкетування, яке було проведене на підприємствах роздрібною торгівлі сучасних форматів виявлено основні недоліки паперових носіїв документообігу, які полягають у повільному пошуку документів; труднощах відстеження руху документа на етапах його життєвого циклу; тривалості термінів підготовки й узгодження документів; трудомісткості отримання зведених звітів і журналів. Дані недоліки усуваються з впровадженням системи електронного документообігу, яка забезпечує зниження транзакційних витрат і збільшення швидкості обміну інформацією як в середині підприємства, так і з елементами зовнішнього середовища.

Основою оперативного пошуку документів та уникнення паралелізму в системі електронного документообігу має стати науково-обґрунтована класифікація електронних облікових документів у торговельних підприємствах за такими ознаками як режим доступу та юридичний статус. В основу даної класифікації покладено принцип безпеки документів, згідно якого виконання певних дій за кожним видом документів можливе лише за умов наявності відповідного рівня повноважень в інформаційній системі.

За результатами дослідження діючої практики аспектів документування у підприємствах роздрібною торгівлі запропоновано структуру системи електронного документообігу, яка об'єднує всі блоки інформаційної системи бухгалтерського обліку підприємств роздрібною торгівлі сучасних форматів (рис. 2).

Впровадження системи електронного документообігу на торговельному підприємстві дозволило: підвищити цілісність та достовірність інформації, завдяки встановленню відповідних повноважень в системі для кожного працівника; зробити процес зберігання документів більш зручним та ефективним, завдяки їх зберіганню в єдиній базі даних; суттєво прискорити процес пошуку документа в системі за будь-яким його атрибутом; підвищити ефективність контролю за своєчасним виконанням доручень. Пропонується в сфері роздрібною торгівлі при взаємодії з великою кількістю постачальників перевести в електронний формат наступні первинні документи: замовлення на постачання товарів; повідомлення про відвантаження товарів; повідомлення про отримання товарів; рахунок на оплату; звіт про інвентаризацію та звіт про продаж, що забезпечить значне скорочення витрат, пов'язаних з документуванням товарних операцій.

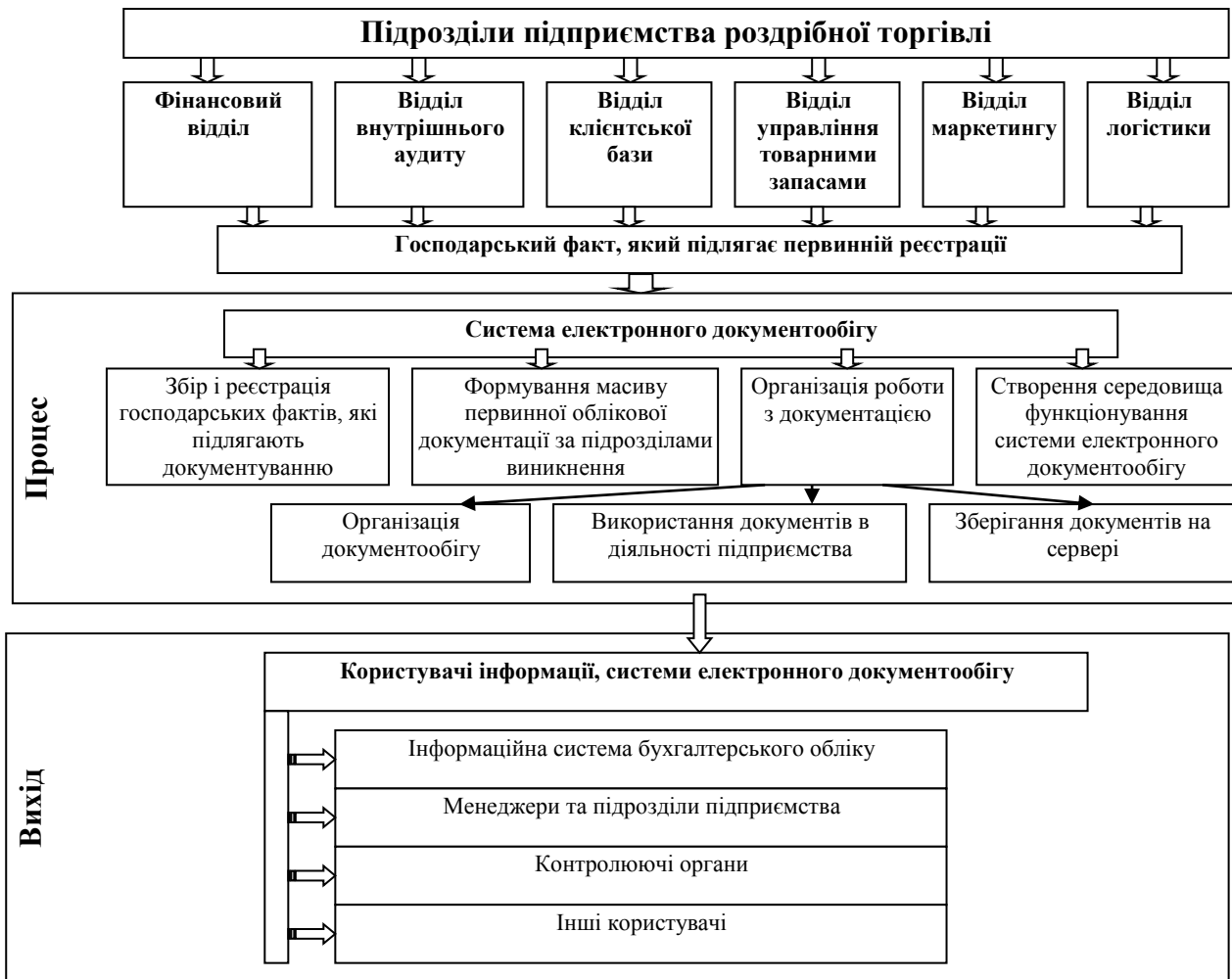

Рис. 2. Структура системи електронного документообігу торговельного підприємства

В дисертації розроблено класифікаційну модель товарів в обліковій системі за умов ідентифікованого обліку, яка складається з 5 рівнів: клас товарів; товарні групи; товарні категорії; товарні позиції та товарні ознаки. Запропонована модель забезпечує: ведення коректного та систематичного обліку всього асортименту товарів; виключає дублювання товарних номенклатур в інформаційній системі підприємства; дозволяє оперативно отримувати інформацію про товарні операції та централізовано формувати асортиментну політику; надає можливість точного визначення фінансових результатів діяльності підприємства завдяки використанню методу ідентифікованої собівартості.

В період економічної кризи роздрібний товарообіг України в 2010 р. зменшився в порівнянні з 2009 р. на 16,6%. В умовах кризи підприємства роздрібної торгівлі були змушені шукати вихід шляхом залучення додаткових ресурсів або використовувати науково-обґрунтовані підходи й методи оптимізації збуту. В роботі розроблено класифікаційну модель, яка дозволяє менеджерам підприємств торгівлі вільно орієнтуватися в розмаїтті сучасних методів стимулювання збуту, враховуючи специфіку діяльності обирати оптимальні методи та розробляти програму стимулювання збуту на перспективу. В результаті дослідження виявлено, що найбільш поширеним методом стимулювання збуту у підприємствах роздрібної торгівлі сучасних форматів є дисконтування, тобто надання різних видів знижок. Однак недосконалість методики розрахунку розміру та бухгалтерського обліку знижок обмежує сферу їх застосування. Для забезпечення відповідності системи обліку знижок вимогам менеджерів запропоновано субрахунок 704 «Вирахування з доходу» вести в розрізі розмірів та видів знижок, які підприємство надає своїм покупцям в кореспонденції з субрахунком 702 «Дохід від реалізації товарів». Оскільки при застосуванні знижок дохід

відображається в сумі фактично отриманої компенсації, то для практичної зручності при визначенні собівартості реалізованих товарів пропонується застосовувати не продажну вартість реалізованих товарів, (визначення її суми з урахуванням знижок може вимагати певного часу), а величину доходу, тобто оборот за кредитом рахунку 702 у сумі з урахуванням наданих знижок. Розроблена методика обліку реалізації товарів, диференційованого за типами та розмірами знижок, дозволила підвищити аналітичність облікового процесу, проаналізувати ефективність надання кожного виду знижок та сформувані в системі бухгалтерського обліку інформацію для планування подальших заходів щодо стимулювання збуту на основі електронного документу «Відомість про реалізацію товарів зі знижками».

У третьому розділі «**Удосконалення внутрішнього аудиту у підприємствах роздрібній торгівлі**» досліджено особливості організації та методики внутрішнього аудиту товарних операцій, здійснено порівняльний аналіз методів проведення інвентаризації товарних запасів з використанням інформаційних технологій, розглянуто методику оцінки ефективності управління товарними запасами в системі внутрішнього аудиту.

На основі логічного узагальнення й порівняння значного масиву авторських підходів, запропоновано визначити внутрішній аудит як незалежний процес, ініційований радою директорів і системою менеджменту підприємства, покликаний забезпечити досягнення мети підприємства за наступними напрямками: контроль ефективності й раціональності операцій; контроль достовірності показників звітності; контроль дотримання законів і нормативних актів.

Обґрунтовано, що система внутрішнього аудиту повинна в більшій мірі надавати менеджерам оперативну й стратегічну інформацію для прийняття управлінських рішень у майбутньому, ніж вимірювати результати подій, які вже відбулися. Тобто внутрішній аудит має розглядатися як елемент зворотного зв'язку, який дозволяє своєчасно відреагувати на будь-які відхилення від запланованих показників. Запропоновано план та програму перевірки товарних операцій у вигляді наступної сукупності дій внутрішнього аудитора: вивчення положень облікової політики; аудит операцій з надходження товарних запасів; документальна перевірка руху товарних запасів; аудит аналітичного обліку товарних запасів; фактична перевірка товарних запасів та їх збереження; аудит операцій з реалізації товарів; аудит операцій з іншого вибуття товарів і тари; аудит доходів та витрат в системі оподаткування.

Особливу увагу на етапі планування внутрішнього аудиту слід звернути на визначення аудиторського ризику, під час розрахунку якого слід брати до уваги додатковий аудиторський ризик, що виникає внаслідок поширення використання інформаційних технологій у діяльності підприємств роздрібною торгівлі. Аудиторський ризик, пов'язаний з використанням інформаційних технологій пропонується розраховувати як комплексний показник за наступною формулою:

$$R_{IT} = R_1 \times R_2 \times R_3 \times R_4 \times R_5,$$

де R_1 – технічні ризики; R_2 – ризики систем автоматизації бек-офісу та фронт-офісу; R_3 – ризики інформаційної системи бухгалтерського обліку; R_4 – ризики системи електронного документообігу; R_5 – ризики системи автоматизації аудиту.

Основним методом контролю відділу внутрішнього аудиту за станом товарних запасів у підприємствах роздрібною торгівлі є інвентаризація. Інвентаризацію у підприємствах роздрібною торгівлі сучасних форматів запропоновано проводити з використанням систем радіочастотної ідентифікації (RFID – технології), яка надає можливість автоматично збирати інформацію про об'єкт без втручання людини і з мінімальною кількістю помилок, що дозволить збільшити швидкість проведення інвентаризації в декілька разів, зменшити навантаження на персонал, зафіксувати інформацію про фактичне місцезнаходження

кожного товару, скоротити витрати на ведення паперового документообігу та забезпечити повну прозорість обліку й контролю товарних запасів. Для документування результатів інвентаризації пропонується використовувати платформу електронного документообігу «Спрут», яка містить модуль «Інвентаризація», призначений для автоматичного визначення результатів інвентаризації з можливістю завантаження даних з бухгалтерського програмного забезпечення та систем радіочастотної ідентифікації, відображення й списання різниць, виявлених в результаті підрахунку, автоматичного складання переліку товарів для пересортування з товарного класифікатора, формування в електронному вигляді форм: № інв – 12; № інв – 3; № інв – 13; № інв – 4; № інв – 5; М – 21; № інв – 19. Процес визначення та відображення результатів інвентаризації в обліку за допомогою платформи електронного документообігу «Спрут» наведено на рис. 3.

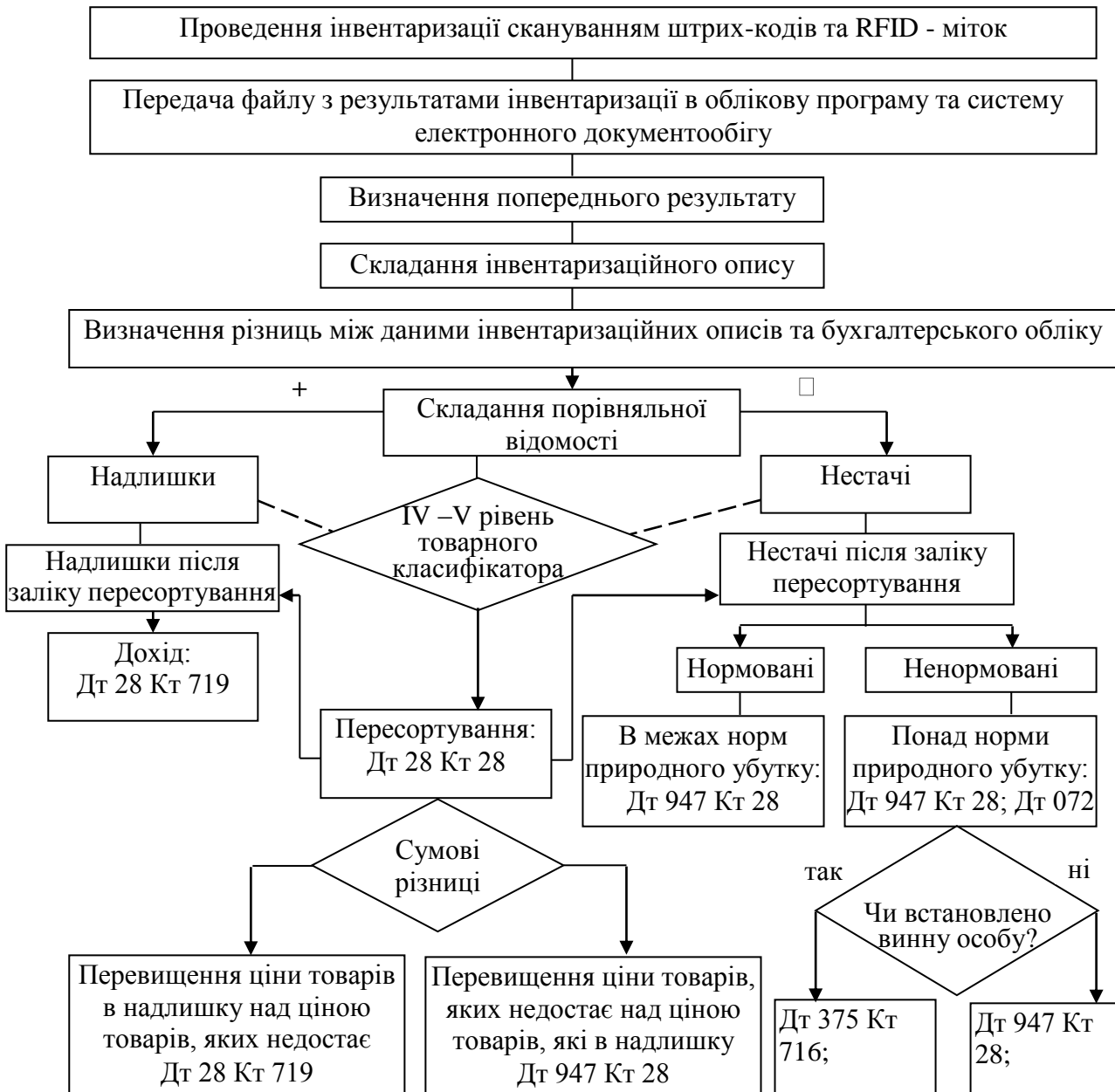

Рис. 3. Алгоритм відображення результатів інвентаризації в бухгалтерському обліку

Для оцінки ефективності управління товарними запасами в системі внутрішнього аудиту рекомендовано застосовувати інтегрований ABC/XYZ-аналіз. Консолідація ABC та XYZ методики дозволяє надати практично повну характеристику ефективності

асортиментної політики торговельного підприємства та має циклічний взаємозв'язок. Наявність в інформаційній системі таких механізмів, як ABC і XYZ-аналіз є конкурентною перевагою роздрібною підприємства та забезпечує ефективне управління товарним асортиментом, що, в свою чергу, сприяє скороченню кількості втрачених продажів, прискоренню товарообігу, зменшенню надлишків товарів, зниженню ризику їх списання, мінімізації сумарних витрат, пов'язаних із запасами.

Одержана інформація є корисною для планування й прогнозування майбутніх фінансових вкладень та операцій. Використання запропонованої методики на досліджуваному підприємстві «Восторг» дозволило оптимізувати закупівельну політику завдяки виявленню ключових товарів, підвищити частку високоприбуткових товарів без порушення принципів асортиментної політики та підвищити ефективність системи управління товарними запасами.

ВИСНОВКИ

Результатом дисертаційного дослідження є теоретичне узагальнення та нове вирішення наукового завдання, що полягає у розвитку теоретичних положень та розробці методичного інструментарію формування інформаційних ресурсів обліку та внутрішнього аудиту товарних операцій для управління підприємствами роздрібною торгівлі. На основі проведеного дослідження сформульовано наступні висновки та пропозиції:

1. Дослідження теоретичних положень та економічної сутності поняття «товарні операції» дозволило дійти висновку, що під товарними операціями слід розуміти всі процеси, пов'язані з придбанням та реалізацією товарів, які виникають на будь-якому етапі товароруху та становлять основу діяльності підприємств роздрібною торгівлі. Запропоновано класифікацію товарних операцій підприємств роздрібною торгівлі, яка враховує особливості їх документування й відображення в бухгалтерському обліку та має бути покладена в основу розробки методики формування інформаційних ресурсів управління товарними операціями в системі бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту, що дозволить уникнути перекручування обліково-інформаційних ресурсів і підвищити ефективність управління процесом товароруху.

2. Результати аналізу розвитку роздрібною торговельної мережі Харківського регіону за 1998-2009 рр. свідчать, що торгівля перетворилася в одну з провідних та динамічно розвинутих галузей економіки. З кожним роком стабільно зростають обсяги товарообігу підприємств роздрібною торгівлі, обсяги товарообігу на душу населення, запаси товарів в роздрібній торгівлі. Разом з тим, посилення конкурентної боротьби між крупними вітчизняними й глобальними міжнародними роздрібними мережами сприяло зменшенню кількості підприємств роздрібною торгівлі. Позитивною тенденцією на ринку роздрібною торгівлі Харківського регіону є стабільне збільшення середньої торговельної площі одного магазину, що свідчить про укрупнення торговельного бізнесу.

3. Обґрунтовано, що побудову інформаційної системи бухгалтерського обліку підприємств роздрібною торгівлі необхідно розпочинати з автоматизації процедури формування облікової політики. Для підвищення ефективності процесу формування облікової політики розроблено програмно-алгоритмічну й технічну складову моделі облікової політики в комп'ютерному середовищі. Розроблений програмний модуль дозволяє значно скоротити витрати часу на побудову облікової політики; розширити можливості поєднання різних модулів інформаційної системи бухгалтерського обліку вже на етапі моделювання облікової системи; створює підґрунтя для підвищення ефективності внутрішнього аудиту.

4. Дослідження товароруху дозволило виділити основні бізнес-процеси, які становлять стратегічну політику підприємств роздрібною торгівлі, складаються з ряду функцій і залежать від виду та призначення виконуваних робіт, а також організаційної структури торговельного підприємства. Кожен з означених бізнес-процесів потребує відображення всього спектру інформаційних потоків у відповідних інформаційних масивах,

в середині яких знаходиться бухгалтерія підприємства. У роботі з використанням функціонального підходу розроблено модель інформаційної системи бухгалтерського обліку торговельного підприємства, яка забезпечує інформаційні потреби управління товарними операціями.

5. З метою підвищення оперативності отримання інформації про товарні операції та зменшення транзакційних витрат на основних етапах товароруху, розроблено рекомендації з впровадження у підприємствах роздрібної торгівлі сучасних форматів платформи електронного документообігу «Спрут». Використання запропонованої системи електронного документообігу дозволяє збільшити швидкість обміну інформацією як усередині підприємства, так і з територіально віддаленими магазинами мережі та створити електронний архів даних з підтримкою можливостей багатокористувальницького інтерфейсу за технологією Інтернет/Інтранет.

6. Проведене обстеження підприємств роздрібної торгівлі на українському ринку дозволило виявити три основних моделі формування програм лояльності: інформаційна; матеріальна; емоційна. Саме модель матеріального заохочення, яка включає знижки та бонуси, знаходить відображення в інформаційній системі бухгалтерського обліку та безпосередньо впливає на стан господарських засобів підприємства. Застосування розробленої методики відображення в обліку відомостей про кількість та вартість покупок дозволяє виміряти лояльність покупців до торговельного підприємства та надає можливість заохочувати їх до покупок за допомогою персоніфікованого обліку покупців. Розроблена форма електронного документу «Відомість про реалізацію товарів зі знижками», дозволяє відстежувати, як надана знижка в подальшому вплинула на активність покупців; визначити рівень лояльності покупців до роздрібного підприємства; правильно визначити вплив знижки на обсяг реалізації товарів та на фінансовий результат.

7. Розроблено методичні підходи до організації внутрішнього аудиту у підприємствах роздрібної торгівлі. Запропоновано трактувати дефініцію «внутрішній аудит», як незалежний процес, ініційований радою директорів і системою менеджменту підприємства, покликаний забезпечити досягнення мети підприємства за наступними напрямками: контроль ефективності й раціональності операцій; контроль достовірності показників звітності; контроль дотримання законів і нормативних актів. Обґрунтовано доцільність використання запропонованої сукупності тестових питань для оцінки ефективності систем бухгалтерського обліку та контролю, план і програму перевірки товарних операцій, які можуть бути використані як внутрішні стандарти відділу внутрішнього аудиту у підприємстві роздрібної торгівлі.

8. Узагальнення теоретичних положень та систематизація інноваційних методів контролю матеріальних цінностей відповідно до потреб формування ефективної системи внутрішнього аудиту дозволили дійти висновку, що одним з найбільш ефективних шляхів вирішення проблеми інвентаризації товарних запасів є запровадження системи автоматизованого обліку з використанням систем радіочастотної ідентифікації (RFID – технологій), які дозволяють здійснювати оперативний контроль товароруху, автоматизувати операції з його обліку та прискорити обробку даних.

9. Серед чинників, які обумовлюють досягнення торговельними підприємствами сучасних форматів стратегічних цілей, провідне місце займає оптимізація товарного асортименту. У роботі визначено основні напрямки комплексного ABC та XYZ аналізу асортименту (за параметрами: обсяг товарообігу та валовий прибуток) на основі розробленого та імплементованого в модель інформаційної системи торговельного підприємства товарного класифікатора. Запропонована матрична модель інтегрованого ABC/XYZ аналізу дозволяє удосконалити управління асортиментною політикою підприємств роздрібної торгівлі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях:

1. Крутова А. С. Особливості облікової політики торговельного підприємства / А. С. Крутова, О. О. Нестеренко // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : зб. наук. пр. – Харків : ХДУХТ, 2008. – Вип. 1 (7). – С. 23-30. (Особистий внесок здобувача полягає у розробці структури облікової політики в частині товарних запасів).
2. Нестеренко О. О. Тенденції розвитку нових торговельних форматів і особливості їх класифікації в Україні / О. О. Нестеренко // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : зб. наук. пр. : у 2 ч. – Харків : ХДУХТ, 2008. – Вип. 2 (8). – Ч. 1. – С. 136-144.
3. Нестеренко О. О. Особливості класифікації первинних документів на підприємствах роздрібно торгівлі / О. О. Нестеренко // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : зб. наук. пр. : у 2 ч. – Харків : ХДУХТ, 2009. – Вип. 1 (9). – Ч. 1. – С. 104-112.
4. Нестеренко О. О. Організація первинного обліку в інформаційній системі торговельного підприємства / О. О. Нестеренко // Комунальне господарство міст : науково-технічний збірник. Серія : Економічні науки. – К. : Техніка, 2009. – Вип. 89. – С. 411-415.
5. Крутова А. С. Особливості побудови інформаційної системи підприємства роздрібно торгівлі / А. С. Крутова, О. О. Нестеренко // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : зб. наук. пр. – Харків : ХДУХТ, 2009. – Вип. 2 (10). – С. 122-129. (Особистий внесок здобувача полягає у побудові моделі інформаційної системи бухгалтерського обліку підприємства роздрібно торгівлі).
6. Крутова А. С. Оптимізація дисконтної політики підприємств роздрібно торгівлі / А. С. Крутова, О. О. Нестеренко // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : зб. наук. пр. – Харків : ХДУХТ, 2010. – Вип. 1 (11). – С. 185-194. (Особистий внесок здобувача полягає у розробці рекомендацій з удосконалення дисконтної політики підприємств роздрібно торгівлі, систематизації механізмів розрахунку шкали знижок, розробці форми електронного документа «Відомість про реалізацію товарів зі знижками»).
7. Нестеренко О. О. Планування аудиту товарних операцій на підприємствах роздрібно торгівлі / О. О. Нестеренко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». – Ужгород, 2010. – Спеціальний випуск 29. – Ч. 1. – С. 330-333.
8. Нестеренко О. О. Роль внутрішнього аудиту в управлінні підприємством роздрібно торгівлі / О. О. Нестеренко // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – Черкаси : ЧДТУ, 2010. – Випуск 25. – Ч. 1. – С. 139-144.
9. Нестеренко О. О. Аналіз асортиментної політики підприємства роздрібно торгівлі / О. О. Нестеренко // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: економічні науки. – Житомир : ЖДТУ, 2010. – №3 (53). – Ч. 2. – С. 172-178.
10. Крутова А. С. Аналіз розвитку роздрібно торговельної мережі Харківського регіону / А. С. Крутова, О. О. Нестеренко // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки: зб. наук. пр. – Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2010. – №4 (8). – С. 194-202. (Особистий внесок здобувача полягає у проведенні аналізу динаміки розвитку роздрібно торговельної мережі Харківського регіону).

Матеріали конференцій, симпозіумів:

11. Нестеренко О. О. Оцінка ефективності торгово-технологічних процесів на підприємствах роздрібно торгівлі / О. О. Нестеренко : матеріали симпозіуму з нагоди 65-річчя від дня заснування Харківського інституту фінансів та міжнародної торгівлі [Розвиток фінансових відносин в умовах трансформаційних процесів: український вимір], (Харків, 16 жовт. 2008 р.). – Харків : ХІФ УДУФМТ, 2008 р. – С. 190-193.

12. Нестеренко О. О. Перспективи впровадження електронного документування на підприємствах роздрібно́ї торгівлі / О. О. Нестеренко : зб. тез доп. за мат. Міжнар. наук.-практ. конф. студ., магістр., асп., мол. уч. [Стан і перспективи соціально-економічного розвитку суспільства XXI століття очима молоді], (Харків, 16 квіт. 2009 р.). – Харків : КНТЕУ, ХТЕІ КНТЕУ, 2009. – Ч. 1. – С. 143-144.

13. Крутова А. С. Удосконалення технології формування облікової політики торговельного підприємства / А. С. Крутова, О. О. Нестеренко : зб. тез доп. VII-ї Міжнародної конференції, присвяченої пам'яті д.е.н., проф., заслуженого діяча науки і техніки України О. О. Бородкіна [Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація], (Київ, 27 берез. 2009 р.). – К. : ДАСОА, 2009 р. – С. 42-45. (Особистий внесок здобувача полягає у визначенні послідовності етапів моделювання облікової політики в інформаційній системі бухгалтерського обліку).

14. Нестеренко О. О. Автоматизація документування в торгівлі / О. О. Нестеренко : мат. Міжнар. наук.-практ. конф. [Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення корпоративного управління: міжнародний досвід та вітчизняна практика], (Харків, 9-11 квіт. 2009 р.). – Харків : ХНАМГ, 2009. – С. 138-139.

15. Крутова А. С. Елементи інформаційної системи бухгалтерського обліку / А. С. Крутова, О. О. Нестеренко : proceedings V International Conference [Strategy of Quality in Industry and Education], (June 6-13 2009, Varna, Bulgaria) – Дніпропетровськ, Варна, 2009. – Volume II. – С.585-586. (Особистий внесок здобувача полягає у визначенні елементів інформаційної системи бухгалтерського обліку).

16. Нестеренко О. О. Перспективи розвитку роздрібно́ї торговельної мережі Харківського регіону / О. О. Нестеренко : матеріали VI Междунар. научн.-практ. конф. [Теория и практика экономики и предпринимательства], (Алушта, 4-6 мая 2009 г.). – Сімферополь, 2009. – С. 117-118.

17. Нестеренко О. О. Стимулювання збутової політики підприємств роздрібно́ї торгівлі в умовах світової фінансово-економічної кризи / О. О. Нестеренко : матеріали Ювілейної Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 65-річчю Буковинської державної фінансової академії [Проблеми і перспективи розвитку національної економіки в умовах євроінтеграції та світової фінансово-економічної кризи], (Чернівці, 22-23 жовт. 2009 р.). – Чернівці, 2009. – С. 86-88.

18. Крутова А. С. Шляхи вирішення проблем обліку товарів зі знижками / А. С. Крутова, О. О. Нестеренко : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. науковців, викладачів, спеціалістів [Соціально-економічний розвиток національної економіки в контексті європейської інтеграції та глобальної фінансової кризи], (Харків, 12 лист., 2009 р.). – Харків : КНТЕУ, ХТЕІ КНТЕУ, 2009. – С. 194-195. (Особистий внесок здобувача полягає у розробці методики обліку реалізації товарів, диференційованої за видами та типами знижок).

19. Нестеренко О. О. Сучасні методи проведення інвентаризації товарних запасів в роздрібно́ї торгівлі / О. О. Нестеренко : тези доп. наук.-практ. конф. [Інформаційні технології у змісті освіти та практичній діяльності фахівців з обліку і аудиту: проблеми методології та організації], (Київ, 18 лют. 2010 р.). – К. : КНЕУ, 2010. – С. 172-176.

20. Нестеренко О. О. Оборотно́сть товарних запасів як найважливіший показник ефективності їх використання / О. О. Нестеренко : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. [Роль і місце бухгалтерського обліку, контролю й аналізу в розвитку економічної науки та практики], (Київ, 14 трав., 2010 р.). – К. : КНЕУ, 2010. – С. 457-459.

21. Нестеренко О. О. Методи оцінки товарів в роздрібно́ї торгівлі / О. О. Нестеренко : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. [Сучасні кризові явища в економіці та проблеми облікового, контрольного і аналітичного забезпечення управління підприємством], (Луцьк, 29-30 черв. 2010 р.). – Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2010. – С. 168-169.

22. Нестеренко О. О. Показники ефективності діяльності підприємств роздрібно́ї торгівлі / О. О. Нестеренко : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [Актуальні проблеми

розвитку обліку, контролю та аналізу в умовах глобальних економічних змін], (Полтава, 7-8 жовт. 2010р.). – Полтава : ТОВ «Асмі», 2010. – С. 341 – 344.

23. Нестеренко О. О. Класифікаційна модель товарів в обліковій системі підприємства роздрібною торгівлі / О. О. Нестеренко : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. [Облік, аудит, фінанси : сучасні проблеми теорії, практики та підготовки фахівців], (Харків, 28-29 жовт. 2010 р.). – Харків : ХДУХТ, 2010 – С. 121-123.

АНОТАЦІЯ

Нестеренко О.О. Облік і внутрішній аудит товарних операцій у підприємствах роздрібною торгівлі. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз і аудит (за видами економічної діяльності). – Харківський державний університет харчування та торгівлі, Харків, 2011.

Дисертацію присвячено дослідженню теоретико-методичних та практичних проблем обліку та внутрішнього аудиту товарних операцій у підприємствах роздрібною торгівлі.

Для раціональної побудови інформаційної системи бухгалтерського обліку у підприємстві роздрібною торгівлі уточнено економічну сутність поняття «товарні операції», запропоновано класифікацію товарних операцій, яка дозволить підвищити ефективність управління процесом товароруку. Досліджено і узагальнено тенденції розвитку роздрібною торгівлі в Україні та Харківському регіоні. Удосконалено послідовність етапів моделювання облікової політики в інформаційній системі бухгалтерського обліку. Розроблено комплексну модель побудови інформаційної системи бухгалтерського обліку у підприємстві роздрібною торгівлі. Обґрунтовано доцільність впровадження для документування товарних операцій в інформаційній системі бухгалтерського обліку підприємства роздрібною торгівлі систему електронного документообігу. Запропоновано удосконалений підхід до відображення знижок в обліковій системі. Розроблено організаційно-інформаційну модель внутрішнього аудиту товарних операцій. Надано пропозиції стосовно вдосконалення процедури інвентаризації товарів шляхом використання інформаційних технологій. Запропоновано організаційно-економічний механізм підвищення ефективності управління товарним асортиментом підприємств роздрібною торгівлі, який базується на використанні методів ABC та XYZ аналізу, а також інтегрованого ABC/XYZ аналізу в середині товарних груп та категорій.

Ключові слова: товарні операції, підприємства роздрібною торгівлі, торгові знижки, внутрішній аудит, інформаційна система бухгалтерського обліку, електронне документування, інвентаризація.

АННОТАЦИЯ

Нестеренко О.А. Учет и внутренний аудит товарных операций на предприятиях розничной торговли. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Харьковский государственный университет питания и торговли, Харьков, 2011.

Диссертация посвящена исследованию теоретико-методических и практических проблем учета и внутреннего аудита товарных операций в предприятиях розничной торговли.

В первом разделе диссертационной работы уточнена экономическая сущность товарных операций и разработана их классификация. Проведен анализ развития розничной торговой сети Украины и Харьковского региона, в результате которого выявлены основные тенденции, которые проявляются в укрупнении торгового бизнеса, что подтверждается увеличением средней торговой площади одного магазина, продвижении на рынок новых

торговых форматов. Предложена классификация новых торговых форматов, которая позволяет структурировать современный рынок розничной торговли. Усовершенствована последовательность этапов моделирования учетной политики в информационной системе бухгалтерского учета. Разработан программный модуль «Учетная политика». Рассмотрены специфические элементы учетной политики торгового предприятия, определены ее основные задачи, рассмотрены основные составляющие учетной политики товарных операций, разработана структура учетной политики торгового предприятия в части товарных операций.

Во втором разделе на основании системного и функционального подходов разработана модель построения корпоративной информационной системы бухгалтерского учета торгового предприятия, которая состоит из взаимосвязанных блоков, комплексно отображающих товарные операции. Усовершенствована классификация первичных документов, в частности, в системе электронного документооборота, предложено классифицировать электронные документы по режиму доступа и юридическому статусу. Отмеченные классификационные признаки позволят помешать утечке информации за пределы предприятия и предоставят юридическую силу документам, которые подписаны электронной цифровой подписью. Разработана структура системы электронного документооборота торгового предприятия, которая позволит обеспечить взаимосвязь всех элементов информационной системы бухгалтерского учета. Предоставлены методические рекомендации по отражению в учете скидок на субсчете 704 «Вычитания из дохода» в разрезе аналитических счетов по видам и размерам скидок. Разработана форма электронного документа «Ведомость о реализации товаров со скидками».

В третьем разделе разработана организационно-информационная модель внутреннего аудита товарных операций. Разработаны внутрифирменные правила (стандарты) внутреннего аудита товарных операций в виде: плана аудиторской проверки товарных операций; совокупности тестовых вопросов, программы аудита товарных операций. Предложен организационно-экономический механизм повышения эффективности управления товарным ассортиментом предприятий розничной торговли современных форматов, который базируется на использовании методов ABC и XYZ анализа товарного ассортимента, а также интегрированного ABC/XYZ анализа внутри товарных групп и категорий.

Ключевые слова: товарные операции, предприятия розничной торговли, торговые скидки, внутренний аудит, информационная система бухгалтерского учета, электронное документирование, инвентаризация.

ANNOTATION

Nesterenko O. The Accounting and In-house Audit of Commodity Operations in Retail Trade. – Manuscript.

A thesis for Candidate of Economical Sciences academic degree in specialty 08.00.09 – Accounting, Analysis and Audit (according to types of economic activities). – Kharkiv State University of Food Technology and Trade, Kharkiv, 2011.

The thesis researches the theoretic, methodological and practical problems of accounting and in-house audit of commodity operations in retail trade.

To build a sound information accounting system at a retail business the author has accurately defined the economic meaning of the term “commodity operations”, offered the commodity operations classification which will allow to improve the efficiency of the commodity flow control. She has researched and summarized the development trends in the Ukrainian retail trade and particularly in Kharkiv region. The accounting policy modelling sequence in the information accounting system has been improved. A complex model of making up an information accounting system at a retail business has been worked out. The soundness of introduction of a system of electronic document circulation to record commodity operations in the information accounting system at a retail business has been substantiated. An improved approach to recording discounts in the accounting system has been proposed. An organizational information model of in-

house audit of commodity operations has been worked out. The suggestions concerning the improvements of commodity inventory through the use of innovative information technologies have been made. The author has offered an organizational economical mechanism to raise the efficiency of controlling the commodity range at retail businesses which is based upon ABC and XYZ analysis, as well as integrated ABC/XYZ analysis in commodity groups and categories.

Key words: commodity operations, retail businesses, trade discounts, in-house audit, information accounting system, electronic record keeping, inventory.

Відповідальний за випуск – А.С. Крутова

Підп. до друку 20.05.2011 р. Формат 60 x 90/16. Папір офсетний Друк офс. Обл. – вид.
арк. 1,0 Умов. друк. арк. 1,3. Тираж 100 прим. Зам. № 000

ТОВ «Видавництво «Форт»
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців
ДК №333 від 09.02.2001р.
61023, м. Харків, а/с 10325. Тел. (057)714-09-08
